

Кришевич О. В. - професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ У ПРАВОВОМУ ВИМІРІ

Корупція як соціальне явище притаманна всім без винятку державам світу. Вона є невід'ємним атрибутом публічної влади. Запровадження е-декларування, дійсно, є умовою для отримання безвізового режиму з державами Шенгенської зони. Проте справжня мета нової системи - впровадження дієвого інструменту запобігання корупції. Чинник отримує заробітну плату за рахунок платників податків і здійснює функції та повноваження держави, тому суспільство має право знати про рівень його доброчесності та пересвідчитися, що джерела його доходів - законні, а майно - набуте за чесно зароблені кошти. До того ж, факт прозорості доходів і майна службовця, а також публічності будь-яких значних змін у його статках стануть потужним запобіжником, який повинен стримувати потенційних корупціонерів. Нова система декларування, за задумом, має бути максимально необтяжлива для порядних чиновників. Суб'єктам декларування надано право впродовж семи днів після подання декларації подати виправлену декларацію. Тут враховано, що особа має право виправити свою некітлівість або недбалість. Законом передбачено, що суб'єкт декларування має право проживати - постійно чи тимчасово - в іншому місці, ніж місце його реєстрації, а тому в декларації він має вказати як зареєстроване місце проживання, так і місце фактичного проживання або поштову адресу, на яку суб'єкту декларування Національним агентством може бути надіслано кореспонденцію.

Так, відомості про цінне рухоме майно, що належить суб'єкту декларування або членам його сім'ї, слід зазначати у тому випадку, якщо його вартість перевищує 100 мінімальних заробітних плат (МЗП), встановлених на 1 січня звітного року (137 800 грн). Причому не обов'язковим є зазначення вартості та дати набуття у власність такого майна, якщо воно набуто суб'єктом декларування до подання першої декларації відповідно до вимог Закону України «Про запобігання корупції». Видатки й усі правочини, учинені у звітному періоді, на підставі яких у суб'єкта декларування виникає або припиняється право власності, володіння чи користування, у тому числі спільної власності, на нерухоме або рухоме майно, нематеріальні та інші активи, а також виникають

фінансові зобов'язання, за новим Законом декларуються у разі, якщо розмір відповідного видатку перевищує 50 МЗП, встановлених на 1 січня звітного року (68 900 грн). Окрім цього, до таких відомостей належать дані про вид і предмет правочину. По-перше, декларуванню за новою системою підлягатимуть об'єкти нерухомості (у тому числі - вперше - об'єкти незавершеного будівництва). Так, необхідно буде зазначити вартість нерухомості станом на дату набуття права та її вартість за останньою грошовою оцінкою. По-друге, слід зазначити цінне рухоме майно (наприклад, ювелірні вироби, персональні або домашні електронні пристрої, одяг, цінні подарунки тощо), якщо його вартість - для декларацій за 2015 р. - перевищує 121,8 тис. грн (100 МЗП). Причому відомості про транспортні засоби зазначають незалежно від їхньої вартості, а дані про подарункові вказують лише в разі, якщо його вартість перевищує 6090 гривень (5 МЗП). Нижній поріг вартості цінного майна в майже 122 тис. грн гарантує, що перепис меблів кожному чиновнику проводити не потрібно. Усе цінне рухоме майно (крім транспортних засобів), набуте до подання декларантом його першої декларації в нову систему, може декларуватися без зазначення його вартості та дати набуття. Отже, питання оцінки майна виключно задля його декларування повністю знімається. Після подання першої декларації за новою системою чиновникам, звісно, доведеться стежити за набуттям у власність, володіння чи користування цінного майна і зважати на його вартість, хоча зрозуміло, що 121,8 тис. грн - не та сума, яку можна витратити не помітивши. Подарунки також доцільно враховувати, вказуючи їхню вартість (хоча право декларанта зазначити, що вартість невідома, зберігається). Інші об'єкти декларування також досить непересічні: корпоративні права, зокрема цінні папери; юридичні особи, бенефіціарним власником (контролером) яких є суб'єкт декларування або члени його сім'ї; майно, власником якого є третя особа, але контролює і розпоряджається яким декларант або член його сім'ї; наявні грошові активи, у тому числі готівка та гроші на рахунках, декларуються, якщо вони перевищують суму 60,9 тис. грн (50 МЗП); отримані доходи, зокрема грошові подарунки, якщо вони перевищують 6090 грн на рік від одного джерела; фінансові зобов'язання (позики, іпотеки тощо); видатки декларують, якщо одноразовий видаток перевищує 60,9 тис. грн (50 МЗП); нематеріальні активи, у тому числі об'єкти інтелектуальної власності, якщо вони можуть бути оцінені в грошах; посади чи робота, що виконується або виконувалася за сумісництвом, та входження суб'єкта декларування до керівних, ревізійних чи наглядових органів організацій.

Щодо декларування майна родичів, то фіксувати потрібно, окрім свого, майно дітей, батьків та інших родичів і осіб, з якими декларант пов'язаний спільним побутом, має взаємні права та обов'язки і спільно проживає (всі ознаки одночасно). Лише для дружини і чоловіка зроблено виключення: якщо шлюб не розірвано, майно такого подружжя слід декларувати незалежно від спільного чи окремого проживання. Звісно, член сім'ї суб'єкта декларування може відмовитися надавати будь-які відомості для заповнення декларації і не нести за це жодної

відповідальності, оскільки декларування - обов'язок службовця. Про це суб'єкт декларування зобов'язаний зазначити в декларації.

Несвоєчасна подача даних (неподання особою інформації, коли завершився дедлайн) передбачає відповідальність. Якщо надано недостовірні відомості про майно вартістю 138-345 тис. грн, настає адміністративна відповідальність (стягується штраф 17-43 тис. грн); понад 345 тис. грн - кримінальна відповідальність (штраф 43-51 тис. грн або позбавлення волі до двох років). Тут необхідно, щоб був умисел, що суб'єкт декларування навмисне не надав цю інформацію в електронній декларації. Несвоєчасна декларація без поважних причин тягне за собою накладення штрафу 50-100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тобто 850-1700 грн. Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення про відкриття валютного рахунку в установі банку або про суттєві зміни в майновому стані також передбачає накладення штрафу розміром 100-200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (1700-3400 грн). Кримінальна відповідальність настає лише від штрафу 43-51 тис. грн або позбавлення волі.

Державні органи, органи влади АР Крим, органи місцевого самоврядування, а також юридичні особи публічного права відтепер зобов'язані будуть допомагати Національному агентству з питань запобігання корупції та перевіряти факт подання суб'єктами декларування, які в них працюють (працювали) декларацій та повідомляти Національне агентство про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій у визначеному ним порядку. Зокрема, передбачається, що декларації перевірятимуться стосовно фактів своєчасності їх подання; на наявність конфлікту інтересів; а також проведиметься логічний та арифметичний контроль декларацій. Повна перевірка декларації полягає у з'ясуванні достовірності задекларованих відомостей, точності оцінки задекларованих активів, перевірки на наявність конфлікту інтересів та ознак незаконного збагачення і може здійснюватись у період здійснення суб'єктом декларування діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, а також протягом трьох років після припинення такої діяльності. Національне агентство отримує можливість проводити перевірку декларації на підставі інформації, отриманої від фізичних та юридичних осіб, із засобів масової інформації та інших джерел, про можливе відображення в декларації недостовірних відомостей.

Ідея електронного декларування не лише в тому, щоб чиновники оприлюднили інформацію про свої активи і ми могли це побачити, а в тому, що разом із е-декларуванням запускається кримінальна відповідальність за декларування неправдивої інформації.